

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของสตรีชายแดนกลุ่มชาติพันธุ์มอญ และปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มพม่าและไทย: กรณีศึกษาชุมชนมอญในจังหวัดกาญจนบุรี” เป็นการศึกษา ที่สะท้อนประสบการณ์ตรงในชีวิตของสตรีมอญรากหญ้า หมู่บ้านวังกะ อำเภอสว่างวีรกรรม ชายแดนไทย-พม่า ผู้ถูกปักป้ายว่าเป็น “คนชายขอบ” ของสังคมไทยเพราะความไร้สัญชาติ ประเด็นหลักของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ การสร้างองค์ความรู้ด้านมอญศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้อง กระบวนการสร้าง “อัตลักษณ์” ของสตรีมอญ ซึ่งเรื่องราวของเธอ ไม่เคยได้รับการพิจารณาไว้เป็น ลายลักษณ์จากประวัติศาสตร์กระแสหลักของสังคมมอญในบริบทของสังคมที่ผู้หญิงถูกเบียดขับ ออกไปจากบริบททางด้านการเมือง และมีการส่งทอด “มายาคติ” ดังกล่าวจากฐานฐานจนกระทั่ง ผู้หญิงเกิดความรู้สึกว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้ชาย ทั้งที่ตามความเป็นจริงแล้วผู้หญิงใช้วิธีการ ต่อสู้ขัดแย้งแบบไม่เป็นทางการนอกเวทีการเมือง แต่ก็ส่งผลกระทบไม่น้อยต่อการเมือง เรื่องอัตลักษณ์ในชุมชนมอญ การศึกษาวิจัยนี้ทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ของสตรี ชายแดนชาวมอญดังนี้

กระบวนการสร้าง “อัตลักษณ์” ก่อรูปขึ้นได้เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา และการสื่อสารในชีวิตประจำวันในบริบทต่าง ๆ ของชุมชนคนพลัดถิ่นชายขอบทั้งรัฐไทยและพม่า การถูกผลักดันให้ไปอยู่ ณ ชายขอบเป็นแรงผลักดันให้สตรีมอญใช้ วิธีการต่อสู้มากมาย และหลากหลายรูปแบบเพื่อแสวงหาที่ยืนในสังคมให้แก่ตนเองและคนใน ครอบครัวอย่างมีศักดิ์ศรี ในสังคมพหุชาติพันธุ์ที่เต็มไปด้วยการแก่งแย่งแข่งขันเพื่อเข้าถึงฐาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิทธิบางประการที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นผู้ที่สามารถธำรงอัตลักษณ์ ชาติพันธุ์มอญเอาไว้ได้อย่างค่อนข้างสมบูรณ์ในพื้นที่วิจัยสนาม จึงได้แก่สตรีมอญที่อพยพจาก พม่ามาสู่ประเทศไทยเมื่อ 50 ปีก่อน ส่วนผู้หญิงลูกของสตรีกลุ่มแรก ถึงแม้ว่าถือกำเนิดมาจาก พม่าแล้วอพยพติดตามครอบครัวเข้ามา และถูกกลืนกลายด้วยกลไกทางการเมืองและระบบ การศึกษาไทยจากอิทธิพลของสื่อในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กับคนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ อัตลักษณ์จึงมีความเลือนไหลระหว่าง “ความเป็นมอญ” และ “ความเป็นไทย” แต่ก็ยัง พยายามที่จะรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีมอญไว้ให้ได้มากที่สุด แม้ว่าส่วนหนึ่งจะเป็น การฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิมและหวังผลที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยววัฒนธรรม ส่วนผู้หญิงใน รุ่นหลานถูกคาดหวังจากครอบครัวและชุมชนให้รักษาความเป็นมอญเอาไว้ให้ได้มากที่สุด แต่ การศึกษา อาชีพ และการเลือกคู่ครองเป็นสิ่งผลักดันให้เธอเหล่านี้ต้องแยกตัวออกไปจากชุมชน

และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ในชีวิตประจำวัน “ความเป็นมอญ” จึงถูกกดทับด้วย “ความเป็นไทย” จนมีคำกล่าวติดปากชาวบ้านในชุมชนมอญพลัดถิ่น ซึ่งแสดงถึงทวิวัตลักษณ์ของคนมอญว่า “ตัวเป็นมอญ แต่ใจเป็นไทย”

